

Meetnetten

Vlaanderen
is wetenschap

INSTITUUT
NATUUR- EN BOSONDERZOEK

LIKONA
PROVINCIAAL
NATUUR-
CENTRUM

Veldwerkhandleiding

Meetnet Planten

Handleiding voor veldwerk en gegevensinvoer

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	3
1.1	Welke soorten?	3
2	Tellen.....	3
2.1	Vorbereiding.....	3
2.2	Telmethode	4
2.3	Timing.....	5
2.4	In het veld.....	5
2.4.1	Wat neem je mee?	5
2.4.2	Hoe tellen, oppervlakte inschatten?	5
2.5	De soort is niet meer aanwezig.....	6
3	Invoeren waarnemingen	6
3.1	Digitaal invoeren veldbezoek	6
3.2	Manueel invoeren veldbezoek	7
3.2.1	Locaties intekenen op veldkaarten	7
3.2.2	Locaties inmeten met een GPS.....	7
3.2.3	Na het veldbezoek.....	7
3.3	Een bezoek toevoegen	7
3.4	Het invoerscherm.....	7
4	Veldwerkformulieren	8
5	Soortherkenning.....	8
5.1	Determineren van Driekantige bies	8
5.2	Determineren Plat en Spits fonteinkruid	9
5.3	Determineren Bleekgeel blaasjeskruid.....	9
5.4	Determineren Ronde zegge.....	9
5.5	Determineren van Slank wollegras.....	10
5.6	Determineren overige soorten.....	10
6	Bijlagen.....	11
6.1	Veldchecklist.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
6.2	Veldwerkformulier	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.

TEKST
FOTO'S

Hannes Ledegen & Roosmarijn Steeman
Johan Steupaert

Wijze van citeren:

Ledegen H. & R. Steeman 2017. Veldwerkhandleiding Meetnet planten. Natuurpunt Studie, Mechelen.

© April 2017

1 Inleiding

Voor de ondersteuning van het Vlaamse en Europese natuurbeleid is onderbouwde informatie nodig over de verspreiding en de trends van Vlaamse en Europese prioritaire soorten. Die wordt verzameld via gestructureerde meetnetten binnen het project 'Monitoring van prioritaire soorten in Vlaanderen' van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO). De uitvoering van de meetnetten wordt gecoördineerd door Natuurpunt Studie in samenwerking met LIKONA en tal van werkgroepen.

Deze veldwerkhandleiding beschrijft kort en bondig het protocol voor het monitoringmeetnet planten. We geven eerst algemene richtlijnen en gaan dan even dieper in op enkele afzonderlijke soorten.

Voor een deel van de soorten wordt het aantal individuen geteld, voor andere soorten gebeurt dit via oppervlaktebepalingen. In dit document geven we een praktische handleiding voor het opvolgen van de soorten en het leveren van de nodige gegevens aan de meetnetcoördinator. Het bezorgen van de gegevens kan digitaal en/of via de veldwerkformulieren in bijlage 6.

1.1 Welke soorten?

Voor volgende planten werden meetnetten opgestart in 2016:

- Bleekgeel blaasjeskruid
- Driekantige bies
- Duingentiaan
- Fijn goudscherm
- Gesteelde zoutmelde
- Grote bremraap
- Harlekijn
- Honingorchis
- Kleine schorseneer
- Kleine wolfsklauw
- Klimopklokje
- Koprus
- Krabbenscheer
- Moerassmele
- Plat fonteinkruid
- Polei
- Purperorchis
- Ronde zegge
- Slank wollegras
- Spits fonteinkruid
- Stekende bies
- Veenmosorchis
- Weegbreefonteinkruid
- Welriekende nachtorchis
- Witte waterranonkel

2 Tellen

2.1 Voorbereiding

Gedragcode

Gedurende de veldbezoeken dient rekening gehouden te worden met de Gedragcode voor vrijwilligers. Deze werd je toegestuurd samen met je Meetnetlicentie (badge) en een begeleidende brief, en is op volgende pagina te raadplegen: www.natuurpunt.be/meetnetten. Hierin staat beschreven welke speciale toelatingen je hebt voor jouw deelname aan dit meetnet, en wat de afspraken zijn met de beheerders en de eigenaars. Het is zeer belangrijk om je gedurende je veldbezoeken steeds te houden aan de Gedragcode, en om je Meetnetlicentie en begeleidende brief bij je te hebben. Je mag deze licentie enkel gebruiken voor veldwerk in functie van de meetnetten waaraan jij deelneemt. Breng ook steeds de lokale beheerder op de hoogte.

Veldwerkkaarten

Veldwerkkaarten van de te tellen gebieden kan je steeds raadplegen/downloaden op www.meetnetten.be. Dit kan wel pas nadat je je hebt opgegeven als teller en door de meetnetcoördinator bent geactiveerd. Als teller kan je deze desgewenst ook op papier ontvangen. Deze kaarten updaten we jaarlijks om de meest recente waarnemingen te bevatten. Je zal een link vinden in het overzichtsscherm per soort. Als je meer gedetailleerde kaarten of een overzichtskaart wenst kan je deze opvragen bij de meetnetcoördinator.

Deze veldwerkkaarten geven niet enkel de geselecteerde meetnetlocaties of waterpartijen weer, maar ook de percelen die in beheer en/of in eigendom zijn van ANB of van een terreinbeherende organisatie (Natuurpunt of Limburgs Landschap). Het merendeel van de natuurgebieden is toegankelijk via de wandelpaden. Particuliere eigendommen zijn in principe niet toegankelijk uitgezonderd met toelating van de eigenaar of jachtrechthouder. In veel gevallen beschik jij, als lokale vrijwilliger, over de beste kennis van de lokale gebieden om te weten welke stukken je al dan niet kan betreden en wie je hiervan eerst op de hoogte moet brengen. Je kan hiervoor hulp vragen aan de meetnetcoördinator: hannes.ledegen@natuurpunt.be.

Verkennd bezoek

Als je de locatie niet kent of al enige tijd niet meer hebt bezocht, is het aangewezen om voor het veldbezoek al eens ter plaatse te gaan. Tevens krijg je zo zicht waar de wandelpaden liggen zodat je met zo min mogelijk verstoring de locaties bereikt, zowel wat betreft de doelsoort als onder meer broedende vogels of zeldzame vegetaties.

2.2 Telmethode

Belangrijk: Vastleggen route

Wanneer je de soort gaat zoeken is het belangrijk om te weten waar je overal gekeken hebt. Daarom vragen we om steeds je gelopen route vast te leggen. Hiervoor kan je de nieuwe optie “routes” in ObsMapp gebruiken (Android smartphone). Bekijk in een kort en helder filmpje hoe jij dit kan gebruiken met één druk op de knop: www.natuurpunt.be/waarnemingenbe. Dit kan je volledig zonder internet in het veld en is dus gratis. Beschik je niet over een smartphone? Teken de gelopen route in op de veldwerkkaart en bezorg ze ons.

Voor het inschatten van de populatiegrootte maken we gebruik van de Floron-schaal. Per groeiplaats schat je, afhankelijk van de soort, de aantallen of oppervlakte in aan de hand van 6 handige categorieën. Deze categorieën zijn terug te vinden op de achterkant van je veldkaart en het veldwerkformulier.

- Voor volgende soorten worden populaties ingeschat in oppervlakte (m²): Bleekgeel blaasjeskruid, Driekantige bies, Gesteelde zoutmelde, Klimopklokje, Moerassmele, Plat en Spits fonteinkruid, Polei, Ronde zegge, Stekende bies, Slank wollegras, Weegbreefonteinkruid en Witte waterranonkel.
- Voor volgende soorten worden de populaties ingeschat in aantal individuen: Duingentiaan, Fijn goudscherm, Grote bremraap, Honingorchis, Harlekijn, Kleine schorseneer, Kleine wolfsklauw, Kopus, Krabbenscheer, Purperorchis, Veenmosorchis en Welriekende nachtorchis.

Elke locatie waarvoor een inschatting gebeurt wordt zo nauwkeurig mogelijk ingetekend op kaart, vastgelegd met een GPS (precisie 5-10m) of ingevoerd via de mobiele apps van waarnemingen.be (Obsmapp, iObs of WinObs).

Voor waterplanten is het vaak moeilijk om het standaardprotocol te volgen en de waterpartij volledig te doorwaden. In dergelijke gevallen maak je best gebruik van laarzen of zelfs lieslaarzen. Op plaatsen die niet doorwaadbaar zijn volg je de oever van de waterpartijen.

Voor soorten zoals Krabbenscheer en Driekantige bies kan je ook een verrekijker gebruiken om de populatiegrootte in te schatten.

2.3 Timing

Voor de meeste soorten is het best om in de bloeiperiode te inventariseren, omdat de planten dan het meest opvallend zijn. Voor Krabbenscheer raden we aan om pas vanaf augustus te tellen, nadat de soort zich klonaal heeft voortgeplant en een maximale oppervlakte bestrijkt. De geschikte telperiodes voor alle soorten worden weergegeven in onderstaande tabel.

	mei	juni	juli	augustus	september
Driekantige bies		■	■	■	■
Moerassmele			■	■	■
Witte waterranonkel	■	■	■	■	■
Bleekgeel blaasjeskruid		■	■	■	■
Duingentiaan			■	■	■
Gesteelde zoutmelde			■	■	■
Fijn goudscherm			■	■	■
Grote bremraap	■	■	■	■	■
Harlekijn	■	■	■	■	■
Honingorchis		■	■	■	■
Kleine schorseneer	■	■	■	■	■
Kleine wolfsklauw			■	■	■
Klimopklokje		■	■	■	■
Krabbenscheer			■	■	■
Koprus		■	■	■	■
Plat fonteinkruid			■	■	■
Polei			■	■	■
Purperorchis	■	■	■	■	■
Ronde zegge	■	■	■	■	■
Slank wollegras	■	■	■	■	■
Spits fonteinkruid		■	■	■	■
Stekende bies		■	■	■	■
Veenmosorchis			■	■	■
Weegbreefonteinkruid		■	■	■	■
Welriekende nachtorchis		■	■	■	■

2.4 In het veld

In bijlage 6 vind je een checklist met dingen waaraan je moet denken voor- en tijdens het terreinbezoek.

2.4.1 Wat neem je mee?

1. Een smartphone/tablet met ObsMapp/iObs/WinObs, hand GPS of kaartmateriaal (te downloaden op www.meetnetten.be).
2. Een potlood, eventueel een veldwerkformulier (bijlage 6) en een notaboekje.
3. Gepersonaliseerde meetnetlicentie (badge) en begeleidende brief.
4. Laarzen voor moeras- en waterplanten, eventueel lieslaarzen en een verrekijker voor waterplanten.

2.4.2 Hoe aantallen of oppervlakte inschatten?

- Loop de groeiplaats van de soort systematisch af (in rijen met 5m tussen) en bewaar je traject.
- Elke aaneengesloten groeiplaats wordt vastgelegd en krijgt een code van A tot F (zie Tabel 1).

Tabel 1: Floron - schaal voor het inschatten van de grootte van de populaties van aandachtsoorten (Vreeken et al. 1999).

Code	Aantal individuen	Opp. ingenomen door de groeiplaats
A	1	<1 m ²
B	2-5	1-5 m ²
C	6-25	>5-25 m ²
D	26-50	>25-50 m ²
E	51-500	>50-500 m ²
F	501-5000	>500-5000 m ²

2.5 De soort is niet meer aanwezig

Op een aantal meetnetlocaties is de soort al meer dan 20 jaar niet meer gezien en is het nu hét moment om te gaan controleren of de soort daar effectief verdwenen is. Ook al vind je de soort niet, toch is het belangrijk om jouw gelopen track te bewaren om achteraf na te kunnen gaan waar je gezocht hebt. Geef zeker ook dit vruchteloos bezoek in op www.meetnetten.be. Nulwaarnemingen zijn zeker even waardevol om de toestand van deze soorten te kunnen inschatten.

3 Invoeren waarnemingen

3.1 Digitaal invoeren veldbezoek

Met de mobiele apps van waarnemingen.be (ObsMapp, iObs, WinObs) kan je in het veld je waarnemingen met een grote nauwkeurigheid invoeren.

De **code van de FLORON-schaal** moet in het veld “**opmerkingen**” komen. Verdere opmerkingen over de opnames mogen niet in dit veld, hier mag enkel één letter in komen. Andere opmerkingen over de opnames kan je melden via meetnetten@natuurpunt.be.

Zoals reeds eerder werd uitgelegd kan je nu gemakkelijk je gelopen route opslaan via de nieuwe optie “routes” in ObsMapp gebruiken (Android smartphone).

Als je niet over een Android-toestel beschikt, kan je de applicatie Track Kit gebruiken om je gelopen route vast te leggen. Je hoeft geen puntlocaties aan te maken wanneer je een populatie inschat. Track kit dient enkel om te weten waar je hebt gezocht. Wanneer je stopt met zoeken naar jouw doelsoort kan je het programma Track kit stoppen en de track een naam geven. Zorg dat de naam van de **soort**, de **locatie** en de **datum** in jouw tracknaam worden opgenomen.

Na afloop stuur je je gelopen route door naar de meetnetcoördinator. Die kan jouw waarnemingen uit waarnemingen.be meteen koppelen aan de opgenomen track.

Na het afronden van een veldbezoek geef je op www.meetnetten.be aan dat je een bezoek hebt afgelegd (zie verder). Vermeld hierin ook steeds of de opgenomen track reeds doorgegeven werd aan de meetnetcoördinator. Alleen zo kan de meetnetcoördinator het overzicht behouden, en zorgen dat de juiste waarnemingen uit waarnemingen.be bij de juiste tracks terecht komen.

Ook indien je geen track opnam omdat het om een waterplant ging of je niet over een gps of smartphone beschikt moet je je bezoek registreren op meetnetten.be. Indien je de track intekende op kaart stuur je na je veldwerk best een scan of goede foto naar de meetnetcoördinator. Aan het einde van het veldwerkseizoen kan je dan de originele kaarten of een kopie bezorgen.

- indien je de telling kon uitvoeren zoals het hoort laat u het veld “Uitvoering veldwerk” staan op “conform protocol”. Indien de telling niet verlopen is volgens de telmethode beschreven in sectie **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**, geef je hier “niet volledig conform protocol” of “geen veldwerk mogelijk” in, en licht je dit toe in de notities. Je kan gerust vaker tellingen uitvoeren dan het aantal taken die je te zien krijgt. In principe moet elke locatie maar eens om de drie jaar bezocht worden en zal je dus maar eens in de drie jaar een taak zien verschijnen voor je locatie op meetnetten.be. Zie de taak dus eerder als een herinnering wat er op de planning staat maar alle bezoeken worden meegenomen in de analyse.
- In het veld “medetellers” kan je aangeven of andere mensen je vergezelden op de telling. Je kan hier de namen toevoegen van andere meetnetten.be plantentellers, op voorwaarde dat ze een account aanmaakten op meetnetten.be en zich aanmeldden voor de soort. Ook reservetellers moeten dus een account aanmaken. Elke teller die je hier toevoegt zal naderhand ook het bezoek kunnen bekijken.

4 Veldwerkformulieren

In bijlage 6 vind je een veldwerkformulier dat je kan gebruiken om de nodige info te noteren. Ook als je alles digitaal invoert is het handig om enkele notities te maken op papier. We raden aan om zowel het veldwerkformulier als een mobiele invoerapplicatie te gebruiken zodat je steeds over een back-up beschikt.

5 Soortherkenning

De vrijwilligers waarop beroep wordt gedaan zijn ervaren plantenkenners. Toch zijn er bij een aantal van deze zeldzame soorten in het verleden al determinatiefouten gebeurd en zijn een aantal soorten niet altijd zo gemakkelijk op naam te brengen. In dit hoofdstuk overlopen we even de soorten waarbij de determinatie wat moeilijker is.

5.1 Determineren van Driekantige bies

De meest voorkomende biezensoort in het Schelde-estuarium die vlot te onderscheiden valt van de andere biezen is [Heen \(*Scirpus maritimus*\)](#). Daarna volgt [Ruwe bies x Driekantige bies \(*S. x kuekenthalianus*\)](#), [Ruwe bies \(*S. tabernaemontani*\)](#) en [Driekantige bies \(*S. triqueter*\)](#). Het onderscheid tussen die laatste 3 is niet zo vanzelfsprekend: Ruwe bies x Driekantige bies heeft intermediaire kenmerken. De echt zuivere Driekantige bies is **scherp driekantig en eerder klein**, terwijl de echt zuivere Ruwe bies van onder tot boven ronde stengels heeft, vrij groot is en vaak sterk blauwig, terwijl de hybride zeer variabel is. Bij de hybride zijn de stengels bovenaan driehoekig en naar onder toe rond. Er is ook nog een hybride tussen [Mattenbies en Driekantige bies \(*S. x carinatus*\)](#). Ruwe bies (*S. tabernaemontani*) en [Mattenbies \(*S. lacustris*\)](#) hebben beide een rolronde stengel en onderscheiden zich van elkaar doordat de kafjes van Ruwe bies wratjes of papillen vertonen en de bloemen slechts 2 stempels hebben. Mattenbies heeft gladde kafjes en vooral 3 stempels. De stengels van Ruwe bies zijn bovendien blauwgroen, terwijl deze van Mattenbies donkergroen zijn. Beide soorten zijn groot. Ruwe bies gemiddeld rond de 160 cm. Het **onderscheid** tussen de **hybriden** onderling is moeilijker en kan alleen gebeuren door onderzoek van de **bloemgestellen**. *S. x kuekenthalianus* heeft namelijk wratjes op de kafjes en 2 stempels, terwijl bij *S. x carinatus* deze wratjes ontbreken en 2 of 3 stempels aanwezig zijn. Op basis van de vorm, lengte en kleur van de stengel kunnen de andere soorten worden onderscheiden. De kafjes moeten met behulp van een loep gecontroleerd op de aan- of afwezigheid van wratjes en het aantal stempels geteld ter onderscheiding van *S. x kuekenthalianus* en *S. x carinatus* van Driekantige bies.

- Driekantige bies:
- Klein (50-100cm) en scherp driekantig
 - Bloei juni-september
 - Stijl met twee stempels
 - Wrattjes op de kafjes ontbreken

5.2 Determineren Plat en Spits fonteinkruid

Plat en Spits fonteinkruid zijn zonder bloeiwijze zeer moeilijk te onderscheiden. Beide soorten zijn zeer zeldzaam in Vlaanderen en gaan sterk achteruit. Plat fonteinkruid is zelfs met “uitsterven bedreigd”, sinds 2000 zijn er nog maar drie locaties waar de soort met zekerheid werd gezien. Plat fonteinkruid bloeit vooral in juli en augustus. Spits fonteinkruid bloeit iets vroeger, al vanaf juni tot augustus.

Plat fonteinkruid

90 cm – 200cm
Geen wortelstokken

Afgeplatte stengels weinig vertakt
Grasachtige bladeren (2-5mm breed) met 5 nerven.

Bloeiaren met 10 tot 20 bloemen op stelen van 2 cm
Lang en 2mm breed.

Zaden zonder knobbel en recht snaveltje

Spits fonteinkruid

50 – 100 cm
Aan de knobbels bij de stengelknopen kan een witte, zwevende wortel groeien.

Afgeplatte stengels vrij sterk vertakt
Grasachtige bladeren (2-4mm breed) met 3 nerven.

Bloeiaren met 4 tot 6 bloemen op een steel van 1,5 cm lang en 1mm breed.

Zaden met een knobbel en gekromd snaveltje

5.3 Determineren Bleekgeel blaasjeskruid

Bleekgeel blaasjeskruid wordt ook wel beschouwd als de bastaard van Plat en Klein blaasjeskruid. Deze soort werd al sinds 1988 niet meer in Vlaanderen waargenomen. Plat blaasjeskruid is enkel nog bekend van het Buitengoor in Mol en Klein blaasjeskruid kent nog wel wat vindplaatsen in de Kempen. De kenmerken van Bleekgeel blaasjeskruid zijn intermediair wat het niet gemakkelijk maakt om deze soort te onderscheiden van Plat en Klein blaasjeskruid.

Bleekgeel blaasjeskruid

Bloeit in juni, juli en augustus

Bladeren met een enkel blaasje. Bladslippen met spitse, in stekelhaar overgaande top.

Bleekgele bloemen met een bruin gestreept gehemelte.

Spoor kort en stomp, half zo lang als de onderlip.

Plat blaasjeskruid

Bloeit in juli en augustus
Blaasjes op de grondstengels
3-4mm groot

Afgeplatte bladeren met gevorkte slippen en een stompe top met een stekelhaar.

Bloeit zeer zelden

Heldergele bloemen met bruinrood gestreept gehemelte
Bloemen in 2-4 bloemige tros,
0,9 – 1,4 mm groot.

Spoor kegelvormig, zo lang als de onderlip.

Klein blaasjeskruid

Bloeit in juni, juli en augustus
Blaasjes op de grondstengels 2mm

Bladeren met gevorkte, draadvormige slippen en zeer kleine blaasjes, eindigend in een spitse top en een stekelhaar.

Bleekgele bloemen met al of niet bruin gestreept gehemelte
Bloemen in 2-6 bloemige tros,
4-8 mm groot.

Spoor kort kegelvormig.

5.4 Determineren Ronde zegge

Ronde zegge is een soort van kwelrijke milieus en kan soms verward worden met jonge Pluimzegge, indien hij niet de typische drijfmatten met rizomen maakt. Pluimzegge is vrij algemeen terwijl Ronde zegge zeer zeldzaam is in Vlaanderen. Ook verwisseling met Draadzegge is mogelijk.

Ronde zegge

Opstijgende, kruipende wortelstok met uitlopers

Dunne stengels, onderaan bolrond, bovenaan scherp driekantig

Losse pollen

Bladeren gootvormig, 1-2 mm breed.

Compacte bloeiwijze, 1-5 cm.

Pluimzegge

Bloeiendstengels 3mm dik, scherp driekantig, overhangend.

Dichte pollen

Bladeren onderaan gootvormig, bovenaan vlakker, 3-6 mm breed.

Losse, pluimvormige bloeiwijze tot 20 cm lang met zijtakken van 8 cm.

Draadzegge

Kruipende en vertakkende wortelstokken met uitlopers
Dunne stengels, stomp driehoekig tot rond.

geen pollen

Bladeren gootvormig, min dan 2 mm breed en versmallend
Bloeiwijze met een mannelijk topaar en één of twee zittende vrouwelijke aren.

5.5 Determineren van Slank wollegras

Slank wollegras is zeer zeldzaam in Vlaanderen en groeit in trilveenverlangdinsstadia, waarin ook Ronde zegge en/of Draadzegge aanwezig zijn. Mogelijk wordt deze plant al snel over het hoofd gezien omdat ze in niet-bloeiend stadium grote gelijkenis vertoont met Ronde zegge en Draadzegge.

Slank wollegras bloeit van mei tot juli en heeft zeer dunne, stomp driekantige stengels die vaak licht gebogen zijn. De soort vormt lichte groepjes en heeft bladeren van 1-2mm breed die onderaan vlak zijn en bovenaan driekantig. De bladscheden zijn vaak iets bruin tot rood.

5.6 Determineren overige soorten

Bij twijfel over de determinatie van de overige soorten raden we een van de volgende boeken aan:

Lambinon, J., De Langhe, J. E, Delvosalle, L. & Vanhecke, L. (1998). *Flora van België, het Groothertogdom Luxemburg, Noord-Frankrijk en de aangrenzende gebieden : pteridofyten en spermatofyten*. 3e druk, Meise: Nationale plantentuin van België.

Van der Meijden, R. (2005). *Heukels' Flora van Nederland*. 23e druk, Wolters Noordhoff.

6 Bijlagen

De veldwerkformulieren zijn nuttig als geheugensteuntje en voor het noteren van opmerkingen bij mobiele invoer. Ook bij intekenen op veldkaarten kunnen de veldformulieren effectief gebruikt worden om de gegevens op te noteren. Daarenboven is het steeds goed om een back-up te hebben indien de technologie het laat afweten. Druk dit veldwerkformulier af en zorg dat je er steeds één bij de hand hebt.

Datum:

Start uur:

Eind uur:

Route doorgestuurd:

Waarnemingen geüpload naar waarnemingen.be:

Bezoek toegevoegd in meetnetten.be:

Veldchecklist

Vorbereiding

- ✓ Registreer als meetnetvrijwilliger op www.meetnetten.be en reserveer een locatie.
- ✓ Ontvang het postpakket met je Meetnetlicentie, begeleidende brief en Gedragspotocol.
- ✓ Lees de Gedragscode en veldwerkhandleiding goed door!

Route registreren

- ✓ Het is de bedoeling dat de door jou gevolgde weg ("route") door middel van je smartphone wordt opgeslagen. Het opslaan van zo'n track zorgt er enerzijds voor dat er geen dubbeltellingen gebeuren en maakt het anderzijds mogelijk dat er bij de verwerking van de gegevens rekening wordt gehouden met de inventarisatie-inspanning. Zo weten we ook binnen drie jaar nog welke delen van het hok reeds goed onderzocht werden.
- ✓ **Via obsmapp kan je nu automatisch een route opslaan** en achteraf downloaden via "mijn transecten".
Bekijk hoe je dit met één klik op de knop kan doen onderaan op www.natuurpunt.be/waarnemingenbe
- ✓ Heb je geen smartphone of tablet? Teken dan de door jou gevolgde weg in op de stafkaart en bezorg een kopie of scan aan Natuurpunt Studie.

Meenemen op terrein

- ✓ veldwerkkaarten en/of gps
- ✓ Potlood
- ✓ Verrekijker of camera
- ✓ smartphone met ObsMapp/iObs/WinObs, Track Kit (indien voorhanden)

Terreinwerk (1 bezoek in de bloeiperiode)

- ✓ Loop het geschikte habitat systematisch (in rijen met 5 m tussen) af en bewaar je afgelegde route. Dit doe je op kaart en (bij voorkeur) via de route functie van ObsMapp (of de Track Kit applicatie).
- ✓ Elke aaneengesloten groeiplaats wordt vastgelegd en krijgt een Floron-code van A tot F.
- ✓ Duid elke groeiplaats met Floron-code aan op de kaart en voer ter plaatse in via ObsMapp/iObs/WinObs.
- ✓ Probeer elke van elkaar gescheiden groeiplaats afzonderlijk in te schatten en voeg zoveel mogelijk foto's toe.
- ✓ Geef na afloop van je bezoek aan in meetnetten.be of de doelsoort aangetroffen werd en bezorg je route aan roosmarijn.steeman@natuurpunt.be

Tabel 1 Floron - schaal voor het inschatten van de grootte van de populaties van aandachtsoorten (Vreeken et al. 1999)

Code	Aantal individuen	Opp. ingenomen door de groeiplaats
A	1	<1 m ²
B	2-5	1-5 m ²
C	6-25	>5-25 m ²
D	26-50	>25-50 m ²
E	51-500	>50-500 m ²
F	501-5000	>500-5000 m ²